

ЕВРОПЕЙСКА ЦЕНТРАЛНА БАНКА

ЕВРОСИСТЕМА

BG

ECB-PUBLIC

СТАНОВИЩЕ НА ЕВРОПЕЙСКАТА ЦЕНТРАЛНА БАНКА

от 14 юли 2023 година

относно платежни услуги и платежни системи

(CON/2023/21)

Въведение и правно основание

На 29 май 2023 г. Европейската централна банка (ЕЦБ) получи искане от Българската народна банка (БНБ), действайки от името на Министъра на финансите на Република България, за становище относно законопроект за изменение на Закона за платежните услуги и платежните системи (наричан по-нататък „законопроектът“).

ЕЦБ е компетентна да даде становище на основание член 127, параграф 4 и член 282, параграф 5 от Договора за функционирането на Европейския съюз и член 2, параграф 1, пето тире от Решение 98/415/ЕО на Съвета¹, тъй като законопроектът се отнася до платежни системи и системи за сетълмент. Управителният съвет прие настоящото становище съгласно член 17.5, първо изречение от Процедурния правилник на Европейската централна банка.

1. Цел на законопроекта

Както е обяснено в писмото за консултация, придружаващо законопроекта, законопроектът има за цел да осигури гладкото въвеждане на еврото в България в областта на платежните услуги и платежните системи. Законопроектът ще влезе в сила на датата на въвеждане на еврото в България, посочена в решението на Съвета, прието в съответствие с член 140, параграф 2 от Договора, и в регламента на Съвета, приет в съответствие с член 140, параграф 3 от Договора. Отделно законопроектът цели улесняване на упражняването на платежен надзор. Тези разпоредби ще влязат в сила в съответствие с общия режим по българското право.

1.1 *Замяна на посочвания на българския лев с посочвания на еврото*

Със законопроекта се предлага да се заменят редица посочвания на българския лев в Закона за платежните услуги и платежните системи² с посочвания на еврото при курс два български лева за едно евро. В съответствие с това със законопроекта се предлага посочванията на 500 милиона, 200 милиона, 20 милиона, 10 милиона, 2 милиона, 250 000, 100 000, 40 000, 600 и 100 лева да бъдат заменени съответно с 250 милиона, 100 милиона, 10 милиона, 5 милиона, 1 милион, 125 000, 50 000, 20 000, 300 и 50 евро. Тези посочвания

¹ Решение 98/415/ЕО на Съвета от 29 юни 1998 г. за консултирането на националните власти с Европейската централна банка по отношение на проектите за законодателни разпоредби (ОВ L 189, 3.7.1998 г., стр. 42).

² Закон за платежните услуги и платежните системи, обн. ДВ, бр. 20 от 06.03.2018 г.

могат да бъдат открити в разпоредбите на Закона за платежните услуги и платежните системи, с които се транспонират съответните разпоредби на Директива (ЕС) 2015/2366 на Европейския парламент и на Съвета³ и Директива 2009/110/ЕО на Европейския парламент и на Съвета⁴, които съдържат посочвания на еврото.

1.2 *Преустановяване на платежната система за брутен сетълмент в реално време*

Със законопроекта се предлага отмяна на всички разпоредби, свързани с изграждането на платежна система за брутен сетълмент в реално време в левове, оперирана от БНБ (Real-time Interbank Gross Settlement System (RINGS)), тъй като към датата на въвеждане на еврото в България RINGS ще престане да се използва.

1.3 *Прецизиране на разпоредби, отнасящи се до TARGET*

Със законопроекта се предлага прецизиране на съответните разпоредби, отнасящи се до системния компонент на Трансевропейската автоматизирана система за брутен сетълмент на експресни преводи в реално време (TARGET), който ще бъде опериран от БНБ. По-специално законопроектът предвижда, че оператор на спомагателна система (СС) може да използва сметки в TARGET, по които салдата не принадлежат на СС, но се държат от името на нейни участници или се използват за сетълмент на нареждания за превод от името на участниците ѝ. Операторът на СС трябва да поддържа данни за размера на средствата на всеки участник към всеки момент в такава сметка. Върху средствата по такава сметка не може да се налага заповед и да се извършва принудително изпълнение за задължения на оператора. Освен това законопроектът предвижда, че при откриването на производство по несъстоятелност за оператора на СС, средствата по горепосочените сметки в TARGET няма да се включват в масата на несъстоятелността, а ще се връщат на участниците. Освен това законопроектът предвижда, че принудително изпълнение и заповед върху средства на участник в СС по такава сметка в TARGET могат да бъдат извършени само до размера на средствата на съответния участник съгласно данните от оператора. В мотивите към законопроекта се посочва, че тези редакции са в съответствие с правилата на TARGET.

1.4 *Надзорни правомощия на БНБ по отношение на Надзорната рамка на Евросистемата за електронни платежни инструменти, схеми и споразумения (Eurosystem oversight framework for electronic payment instruments, schemes and arrangements)*

Законопроектът предвижда, че БНБ ще осигурява спазване на Надзорната рамка на Евросистемата за електронни платежни инструменти, схеми и споразумения (наричана по-нататък „рамката за PISA“) от страна на лица със седалище в България, които управляват функционирането на електронни платежни инструменти, схеми и споразумения. Както се отбелязва в мотивите, предложените промени ще обезпечат ефективното прилагане от страна на БНБ на рамката за PISA. По-специално, когато установи нарушения в дейността

³ Директива (ЕС) 2015/2366 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 г. за платежните услуги във вътрешния пазар, за изменение на директиви 2002/65/ЕО, 2009/110/ЕО и 2013/36/ЕС и Регламент (ЕС) № 1093/2010 и за отмяна на Директива 2007/64/ЕО (ОВ L 337, 23.12.2015 г., стр. 35).

⁴ Директива 2009/110/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 г. относно предприемането, упражняването и пруденциалния надзор на дейността на институциите за електронни пари и за изменение на директиви 2005/60/ЕО и 2006/48/ЕО, и за отмяна на Директива 2000/46/ЕО (ОВ L 267, 10.10.2009 г., стр. 7).

на такива лица, БНБ може, в зависимост от характера и тежестта на нарушенията, да отправи писмено предупреждение и/или задължителни указания, да задължи лицето да преустанови и да отстрани нарушенията в предварително определен срок, да изиска извършването на промени във вътрешните правила и процедури или да забрани на лицето да извършва дейност до отстраняване на нарушенията. Освен това законопроектът оправомощава БНБ да издаде наредба по прилагането на тези разпоредби.

1.5 *Условия за клиринг и сетълмент на платежни операции, свързани с карти*

Със законопроекта се предлагат някои прецизирания на разпоредбите, уреждащи условията за клиринг и сетълмент на платежни операции, свързани с карти. По-специално законопроектът предвижда, че клиринг и сетълмент на платежни операции в евро, свързани с карти, трябва да се извършват от системен оператор на система с окончателност на сетълмента, лицензиран от БНБ, когато са изпълнени едновременно следните две условия: а) издателите на карти са доставчици на платежни услуги, лицензирани от БНБ, или са клонове на доставчици на платежни услуги, извършващи дейност в България; и б) мястото на продажба или терминалното устройство АТМ се намира в България. Освен това законопроектът предвижда, че системният оператор трябва да определя и оповестява публично условията за участие в платежната система, включително по отношение на непреките участници.

1.6 *Други разпоредби в законопроекта*

Законопроектът допълнително урежда условията за платежни институции за отпускане на кредити, свързани с платежните услуги, когато платежни институции използват средства от собствения си капитал. Освен това със законопроекта се предлагат някои прецизирания по отношение на сътрудничеството между органи в контекста на упражняването на правото на установяване и свободата на предоставяне на услуги, както се посочва в Директива (ЕС) 2015/2366.

2. **Общи забележки**

Отчитайки специфичните забележки по-долу, ЕЦБ приветства целта на законопроекта за улесняване на гладкото въвеждане на еврото в България, както и навременното прилагане на необходимите мерки във връзка с това.

3. **Специфични забележки**

3.1 *Замяна на посочвания на българския лев с посочвания на еврото*

При отмяна на дерогацията на България, в съответствие с член 140, параграф 2 от Договора, член 5 от Регламент (ЕО) № 1103/97 на Съвета⁵ предвижда, че паричните суми, които следва да бъдат платени или осчетоводени в случаите, когато се извършва закръгляване след обмяна в евро единици, се закръгляват към най-близкия цент. ЕЦБ обаче разбира, че

⁵ Регламент (ЕО) № 1103/97 на Съвета от 17 юни 1997 г. относно определени разпоредби, отнасящи се до въвеждането на еврото (ОВ L 162, 19.6.1997 г., стр. 1).

законопроектът не закръгля паричните суми след евентуално бъдещо конвертиране в евро, а по-скоро има за цел да транспонира изцяло съответните суми, посочени в Директива (ЕС) 2015/2366 и Директива 2009/110/ЕО, които са изразени в евро.

3.2 *Преустановяване на RINGS*

От правна гледна точка TARGET е структурирана като множество от платежни системи, които изграждат системните компоненти на TARGET и всяка централна банка от Евросистемата трябва да поддържа свой собствен системен компонент на TARGET⁶. България се присъедини към Съюза на 1 януари 2007 г., като става държава членка с дерогация в съответствие с член 5 от Акта за присъединяване⁷. След отмяната на дерогацията БНБ ще бъде централна банка от Евросистемата със задължение да оперира свой национален компонент на TARGET, изключвайки всякакви други системи за сетълмент в реално време в левове, като например RINGS. Поради това ЕЦБ приветства предложеното преустановяване на RINGS, което е в съответствие с бъдещите правни задължения на БНБ като централна банка от Евросистемата.

3.3 *Прецизиране на разпоредби, отнасящи се до TARGET*

ЕЦБ отбелязва, че TARGET предлага различни процедури за сетълмент на СС за сетълмент на нареждания за превод на СС, всяка поддържана от подсметки и различна структура на техническите сметки на СС (за някои от процедурите за сетълмент на СС е задължително да се използват специални технически сметки на СС, които не могат да бъдат повторно използвани за други процедури за сетълмент на СС). ЕЦБ приветства мерките за отграничаване на сметки, предложени със законопроекта, тъй като те са в съответствие както с обосновката за участието на оператори на СС в TARGET — по-специално за сетълмента на преводи на средства за участниците в СС, така и със структурата на подсметката на СС и на техническата сметка в Насоките за TARGET⁸.

3.4 *Надзорни правомощия на БНБ във връзка с рамката за PISA*

ЕЦБ приветства факта, че законопроектът има за цел да укрепи и предостави солидна регулаторна основа за надзорната роля на БНБ в областта на електронните платежни инструменти, схеми и споразумения, за да осигури по-сигурно и по-ефективно функциониране на тези инструменти, схеми и споразумения⁹.

Макар в мотивите към законопроекта да се посочва, че на БНБ са предоставени правомощия за прилагане на рамката за PISA в контекста на надзора ѝ върху електронните платежни инструменти, схеми и споразумения, законопроектът като цяло се позовава само на изискванията на Евросистемата, свързани с надзора върху електронните платежни инструменти, схеми и споразумения. За да се избегнат съмнения, ЕЦБ предлага в

⁶ Вж. член 3 от Насоки (ЕС) 2022/912 на Европейската централна банка от 24 февруари 2022 г. относно Трансевропейската автоматизирана система за брутен сетълмент на експресни преводи в реално време от ново поколение (TARGET) и за отмяна на Насоки 2013/47/ЕС (ЕЦБ/2012/27) (ЕЦБ/2022/8) (ОВ L 163, 17.6.2022 г., стр. 84).

⁷ Вж. Акт относно условията за присъединяване на Република България и Румъния и промените в Учредителните договори (ОВ L 157, 21.6.2005 г., стр. 203).

⁸ Вж. част VI от Насоки (ЕС) 2022/912 (ЕЦБ/2022/8).

⁹ Вж. параграф 3.1 от Становище CON/2016/38 и параграф 2.8 от Становище CON/2016/61. Всички становища на ЕЦБ се публикуват на EUR-Lex.

законопроекта изрично да бъдат уточнени правомощията на БНБ по отношение на рамката за PISA.

3.5 *Условия за клиринг и сетълмент на платежни операции, свързани с карти*

ЕЦБ приема, че целта на ограничението във връзка с платежните операции, свързани с карти, е да гарантира, че клирингът и сетълментът на тези плащания на дребно, които се считат за тясно свързани с територията на България, се извършват в пари на централна банка чрез TARGET. ЕЦБ отново изтъква¹⁰, че това ограничение следва да се разглежда, като се вземе предвид принципът на отворен и недискриминационен достъп до платежни системи, заложен в законодателството на Съюза¹¹ и в международните стандарти¹². Във връзка с това ЕЦБ приема, че ограничението не би затруднило трансграничното приемане на платежни операции, свързани с карти. За тази цел и за целите на трансгранично приемане на платежни операции, свързани с карти, не следва да се забранява участието на доставчици на платежни услуги, които: а) са лицензирани в други държави членки; и б) предоставят платежни услуги в България без клон в системи с окончателност на сетълмента, които обработват платежни операции, свързани с карти, и извършват нетен сетълмент в TARGET, и следва да се гарантира принципът на недискриминация на участниците в платежната система.

Настоящото становище ще бъде публикувано на EUR-Lex.

Съставено във Франкфурт на Майн на 14 юли 2023 година.

[подпис]

Председател на ЕЦБ

Christine LAGARDE

¹⁰ Вж. параграф 2.1 от Становище CON/2019/45.

¹¹ Вж. например член 35 от Директива (ЕС) 2015/2366 и член 16 от Регламент (ЕС) № 795/2014 на Европейската централна банка от 3 юли 2014 г. относно надзорните изисквания за системно важните платежни системи (ЕЦБ/2014/28) (ОВ L 217, 23.7.2014 г., стр. 16).

¹² Вж. Принципите за инфраструктурите на финансовите пазари (ПИФП), достъпни на уебсайта на Банката за международни разплащания www.bis.org. ПИФП са въведени в българското право с член 141 от Закона за платежните услуги и платежните системи и с Наредба № 16 на БНБ от 29 март 2018 г. за издаване на лицензи и одобрения, за вписване в регистъра по чл. 19 от Закона за платежните услуги и платежните системи и за изискванията към дейността на операторите на платежни системи с окончателност на сетълмента, обн. ДВ, бр. 32 от 13.04.2018 г.